

ZEMPLEN.

Közlöny a társasélet, közgazdászat s irodalom köréből.

Előfizetési ár:
Egy évre 6 frt.
Félévre 3 frt.
Negyedévre 1 fr. 50 k.
Kéziratok, képek
és egyéb iratok köz-
vetlenül a szerkesztő-
séghez S. a. Ujhely, he-
bementv. küldendők.
Kéziratok nem adat-
nak vissza.
Nyit térben egy
sor 10 kr.

Hirdetési díj:
Egy sorra egy hétig
5 kr.
Több sorra egy hétig
30 kr.
Előfizetések és köz-
vetések felvételére
Lévy A. könyvkeres-
kedésében és a szer-
kesztőségben.

42-ik szám.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

II-ik évfolyam.

Anyagi süllyedésünk okai.

Szomorú ténynyel állunk szembe: anyagi süllyedésünk tényével; melynek esetelésére a hazafiúi aggodalom kényszerít. látva azt, hogy főleg azon osztályok pusztulnak, melyeknek hazafiúi érdemeit még a történelem is tiszteletteljesen tünteti előnkbe.

E ténynyel egy idő óta már a napi sajtó is foglalkozik, s eme szomorú valóságot aggodalmat ébresztő modorban regisztrálja; a nélkül azonban, hogy arról tüzetesen szólna, s annak valódi okát jelezné; nyilván attól tart, hogy ez által állami s családi életünk szentélyét kellemtlenül érintené; s így anyagi süllyedésünk okául mindössze is bevételeink s kiadásaink közti aránytalanságot igyekszik hangoztatni.

Ezen kiméletes eljárása a sajtónak tisztelet érdemel ugyan; de kérdés: vajjon jó szolgálatot teszünk-e nemzetünknek, ha a bajra csupán csak utalunk, s okait elhallgatva, mindennek pusztán fényoldalát tüntetjük föl?

Bizonyára nem! Mert ha a kor igényeinek eleget kívánunk tenni, s nemzetünk jövőjét biztosítani akarjuk, és a kultur-államok sorában illő helyünket elfoglalni feladatul táztuk ki: akkor a bajt elemeiben kell ismernünk, s kötelességünk gondoskodni abból eredő azon akadályok elhárításáról, melyek e részbeni törekvéseinknek útjába állanak. És ki merné kétségbe vonni, hogy az érintett baj nemzetünk erkölcsi s anyagi életére egyaránt kártékonyan hat, s oly akadályt képez, a mely nemcsak előre törekvését teszi lehetlenné, de még nemzeti létére nézve is végzetlenségé válik biztosan.

Az itt esetelt bajjal tehát szembe szállani hazafiúi kötelesség, s kiket e baj terhel, szálljanak valahára magukba, és ismerjék el a „mea culpát“; annyival inkább, mivel nemzeti létünk van fenyegetve az által.

Lássuk tehát a bajnak, illetőleg: anyagi süllyedésünknek okait.

Szerintem anyagi süllyedésünk okait első sorban államháztartásunk rossz berendezése; második sorban pedig a fényűzéssel párosult számítás nélküli gazdálkodás, s felületes gazdasági ismeret, s iszákosság képezik.

Allamháztartásunk berendezését illetőleg igazolja ezt azon megdöbbentő körülmény, hogy a jövő évre tiszta 52,590, 883 ft. hiány áll előttünk. És még megdöbbentőbb, ha tekintetbe vesszük, hogy az ily óriási hiány dacára hasznos beruházásokat nem érvényesítenénk, s így köztvagyonosodásunk előmozdítását egyáltalán nem eszközöltük, s pusztulnak egyesek, pusztulnak családok és maga a nemzet is pusztulni néz elébe.

És mindez a kiegyezés s azon pártművei, a mely dadalérzetében Magyaror-

szágot az elvállalt óriási közterhek megbirására anyagi függetlensége nélkül is folyvást elég erősnek hiszi; és a mely szembe a megdöbbentő deficitel még most sem hajlandó felismerni ama bizonyos körülmények átalakulási szükségleteit, melyekre maga az élet szigorú logikája és a kor geniusa int bennünket.

Már pedig a fentebbi adat szerint a dogmává avatott hit és csökönység évről évre nagyobbodó áldozatot követel a nép és államtól egyaránt, a nélkül, hogy ezen áldozatnak megfelelő jövedelemforrásokra szám tihana; melynek következése ime a nép mindinkább elszegényedése, az állam mindinkább eladósodása.

Jaj annak az államnak, melynek alig berendezett háztartása adósságsinálással kezdődik, és ha az ilyetén üzelmek hasznos beruházások nélkül érvényesíttetnek, miután az ily eljárás először is hitelének tönkremenését, később államiségének megsemmisülését idézi elő.

De felteszem, hogy kormányunk hajlandó e tévutratérésnek, e hajmeresztő anachronismusnak elvégre is véget vetni, és hasznos beruházásokat érvényesíteni. — kérdés: vajjon ez által kívánt eredményhez juthattunk-e?

Bizonyára nem! Mert míg összes gazdasági életünkre Bécs lidéreznyomása nehezedik, s míg iparunk, kereskedésünk s földművelésünk izolált állapotokban egymás támogatására nem számíthatnak, és a míg az ily anomáliának anyagi függetlenségünk kimaradásával véget nem vetünk: mindaddig a hasznos beruházásokra fordítandó tőkék jótékony hatására, s tartós pezsgő gazdasági életre nem számíthatunk. Sőt ez esetben még annak lehetősége is fenmarad, hogy pályában levő iparunk s kereskedelmünk a nagy ipar s kereskedelem spaerájában magokat fel nem küzdhetvén, mint földművelő nemzet folyvást idegeneknek leszünk tributariusai, s elvégre id-igen érdekeknek esünk áldozatul biztosan; annál is inkább, mivel oly ország, mely iparral nem bír, agricol prosperitásra soha nem emelkedhetik, s hazánk, mint ilyen a mindinkább fejlődő világgforgalom közepett magát fen nem tarthatja többé.

Ez volna tehát egyik oka anyagi süllyedésünknek; míg másik okát a fényűzéssel párosult számítás nélküli gazdálkodás s felületes gazdasági ismeret képezik.

Bármint szépítgesük, bármint leplezzük is az e részbeni gyengeségeket: megvannak azok nemzetünk nagy részében; s fő-fő rugója a még mindig nagy mérvben kegyelt ősi szokás és a tévesen fejlesztett aristokratikus érzület.

Igaz ugyan, hogy az ősi szokás nemzeti jellegünk és sajátosságaink megőrzése szempontjából tiszteletreméltó, s fentartandó, hogy aristokratikus érzületünk is csak önbecsülésünk kifolyása. De megen-

gedhető e, hogy ezen jellemvonásokat még gazdasági életünk is visszatükrözze? mindön igen, de igen sokan vannak, kiket mai napig is az ősi szokás vezérel gazdaságunk berendezése s kezelése körül, s midőn csupán ősi szokásból önmagukat csakis a classicus tudományokban igyekeztek kiképezni, a nélkül, hogy öröklött gazdaságuk okszerű kezeléséhez megkívántató elméleti s gyakorlati ismereteket is magukévé tették volna. Innen van az aztán, hogy a kor igényeihez képest gazdaságuk vezetésére képtelenek lévén, idegen befolyások segítségével saját kárunkal addig experimentáltak, hogy végtére is az egyre szaporodó adósság miatt kénytelenek voltak birtokaiktól megválni, vagy birói uton árverezték el azokat.

De nagy azok száma is, kik fényes családi származásuk idealismusában aristokratikus érzületüknek az által törekednek kifejezést adni, hogy meggondolatlanul kölcsönpenzeken oly épitkezéseket hajtatnak végre, melyeknek becsértéke birtokuk becsértékével csaknem azonos, s melyek egykét éven át pompában és fényben a családi boldogságot tükrözik ugyan vissza, később mégis egy feldult családi életnek válnak emlékfalaivá.

És hány oly gazdát tudunk, kik gazdaságunk hátrányára meddő politikai küzdelmeknek áldozzák fel életök legnagyobb részét; s ellenszenv, legtöbb esetben pedig pártokodásból, vagy önérdékből politikai egyéniségek ellenében minduntalan sorompóba lépni igyekeznek, és megbuktatás czéljából használni szokott „megmutatom“ trivialis kifejezésnek károkkal is minden áron érvényt szerezni iparkodnak, melynek aztán adósságba keveredés; végtére pedig anyagi bukás a vége.

Számosan vannak olyanok is, kik a külsőségek kultuszában találják szevedélyüket, s ennek romlásukkal is tömjeneznek. És a helyett, hogy gazdaságunk okszerű kezelésére törekednének, s háztartásukat helyes számíttással vezetnék, és ily reális tulajdonokban keresnék maguk s embertársaik becsértékét: mindent megvetve, a fényűzés kifejtése egyéni büszkeségük, s ez után mérik az embert.

Vége anyagi süllyedésünk okát, az iszákosságot illetőleg: ez népünk alsóbb régióiban, s hovatovább nagyobb mérvet ölt, s belülről emög.

Sajnos, hogy e részben tavaly történt felszólalásom s javaslatomnak mai napig sem lett eredménye, és hogy mindinkább elmérgesedő ezen társadalmi bajunk közéletünk terén még mindig figyelmen kívül hagyatik. Pedig a magán életben egyre történnek feljajdulások e miatt. És nem is ok nélkül, miután tapasztalás szerint az iszákosság az erkölcsi s anyagi süllyedés nemeinek veszélyes conglomerátumát tünteti előnkbe egyesekre, családokra, nemzetünkre, sőt magára az államra nézve is egyaránt.

Mert hány ember van, kik az iszákosság következtében munkátlanokká, később tolvajokká, embergyilkosokká, utonállókává váltak; hányan vannak, kiknek családjaik tönkre menve, szétszórtan alamizsnáért könyörögnek; hányan olyanok, kik rakoncátlanságuk által egyre háborgatják a békes polgárok nyugalmát, s saját és mások vallásos ihletettségét megvetve; folyvást istenkáromlás műszavuk; mily nagy száma, kik az iszákosság miatt családképzésre, közterheik viselésére képtelenné lettek. és minduntalan terhére vannak a társadalomnak.

Hogy pedig az iszákosság országszerle mindinkább nagyobb mérvet ölt: igazolja ezt azon körülmény is, hogy a korcsmai követelések iránt megindított keresetek száma egy-egy szolgabírói hivatalnál 200-250-re megy folyvást. És tudjuk, hogy az illetén perlekedés legtöbbször vagyonába kerül, s olyanoknak jut kezér, kik az ily szerencsétleneknek folyvást zsarolói, és a kik valóban mételeyei a társadalomnak. Már pedig minél nemesbék valamely nemzet erkölcsi, a fejlődés minél magasb fokára emelkedett nála tudomány és művészet, a szép és hasznos ismeretek minél nagyobb tömege terjedt el a nép alsóbb rétegeiben is, annál nagyobb szellemi s anyagi jólétnek örvend, annál szilárdabb alapokra fektetett az ország léte s a nemzet jövője.

Ezek tehát anyagi sülyedésünk okai; melyek megszüntetésére úgy erkölcsileg, mint anyagilag egyaránt utalva vagyunk.

Hogy pedig e részbeni feladatunknak megteherhessünk, erre nézve főkéllék:

- 1) mindenekelőtt anyagi függetlenségünk rehabilitációja; annyival inkább, mivel ezen önállóság azon lüktető erő, mely nélkül összes gazdasági szervezetünk a kor igényeivel s közterheinkkel szemben a feloszlás veszélyének tétetik ki,
- 2) adóreform,
- 3) az adófizetési képesség növelése,
- 4) a közpénzeknek s állami kölcsönöknek produktív elhelyezése.

5) takarékoság államháztartásunkban.

6) szakismeret gazdaságunk minden ágában, vagy is hogy e részben alkotandó törvényünk szerint köteleztessék a gazdasági pályát választó ifju nemzedék a gazdasági ismeretek megszerzésére; mert ha más szakmában megkívánja az állam a szakképzettséget, annál inkább követelheti ezt gazdasági téren, miután közvagyonosodásunknak ez szolgál bázisul, s miután e körül teendő országos intézkedésektől is csak szakavatott gaz láink okszerű működése folytán várhatunk biztos eredményt: végre,

7) oly törvényjavaslat előterjesztése, mely az iszákosságra fokozatos büntetést szab; mert a jól értelmezett szabadság elodázhatlan követelménye: első sorban a személy s vagyon biztonsága, második sorban pedig az állampolgároknak erkölcsi s anyagi sülyedéstől megóvása.

Kunsch.

A vallásitanításról iskoláinkban.

(Folytatás.)

Mivel tehát semmiféle vallás szolgáinak, semmiféle catholikus protestans izraelita vagy bármiféle papságnak a tanrendszer megállapításához joga nincs, igen természetesen az államnak kell ezt teljesítenie, még pedig vagy az által hogy a vallásitanítást egyáltalában és mindennemű és nevű tanodákban a rendes tantárgyak közül kizárja, és annak számára hetenkint bizonyos számú órákat hagyjon fenn, melyekben az az illető vallások lelkeszei által előadhatassék, vagy pedig az által hogy mindennemű vallásitanítás óráit mérsékelt mennyiségben meghagyván, a tankönyveket magok at vegye mennyiség és minőség tekintetében bírálat és megállapítás alá, mennyiség tekintetében az által hogy minden felesleges és nem szükséges tantárgy elhagyassék, minőség tekintetében pedig az által hogy minden az illető gyermek vagy ifju korához s kedélyéhez nem illő tétel, mondat, vagy okoskodás elhagyassék vagy módosítottassék.

A fennebb előadott két mód közül az államnak egyet mulhatlanul kell választania,

mert vagy van joga a vallásitan tárgyainak revideálásához, és akkor már nagyon is itt van az ideje hogy azt gyakorolja ezen tantárgy minősége és mennyisége tekintetében egyiránt, vagy nincs, és ekkor ahoz már kétségtelenül van joga, hogy ezen tantárgy számára bizonyos meghatározott számú órákat hagyjon fenn és szabjon meg; de a mostani rendszer, melyben a legjobb esetben minden iskolának két ura, két rendelkezője van, tovább nem tűrhető, tovább fenn nem állhat. Ugyanis az egyik rendelkező az állam, a mely a törvény által előírja a tantárgyakat, például kilenczet, azon szándékkal, miszerint például minden tantárgyra az időnek egy-egy kilenczedrésze fordítottassék, de a másik rendelkező az egyház, mely a vallásitan oly nagy mennyiségben nyújtja, miszerint arra szükségké az idő két harmada fordítandó, s marad a többi kilenczet tantárgyra az időnek egy harmada vagyis egy-egy tantárgyra egy huszonnegyedrésnyi idő.

Nemde ez absurdum! ez így nem maradhat tovább!

Hogy ez legalább is így van igen sok elemi és népiskolában, arról bárki meggyőződhetik, csak kísérje figyelemmel, és hogy ez kisebb mérvben ugyan de éppen így van gymnasiumokban is, az is tény.

Most már vizsgáljuk meg honnan ered ez? Onnan mert iskoláink kizárólag felekezeti, (a kevés kivétel szót sem érdemel, és a pesti egyetemet is erőnek erejével catholicusnak akarták egy időben decretálni, ezekben pedig az illető felekezetek azon jogot arrogálják magoknak, miszerint a tanrendszer megállapítása őket illető elemi nép vagy magasabb tanodák catholicus vagy protestans alapítványokból veszik eredetüket.

Et nunc venio ad fortissimum virum, midőn ezt koreken tagadom, és ezen tagadásomat bebizonyítani törekszem.

Igen ohaj anám ez alkalomból hogy menél szelebb ismetekkel és jartassággal bírjak a történelemben, hogy kimuthassam melyik tanodai intézet tartatik hibásan ilyen vagy amolyan felekezet alapítványának, de ekkor még mindig maradt a egy nagy szám melyről a felekezetiség jellegét ezen az uton le nem törölhetném.

Azonban én azt hiszem hogy ezen szempont hibás, mert absurdum vezet, ugyanis ezen szempontból catholicusnak kellene a tanításnak lenni oly népiskolában hol valaha az iskolát és a tanító fizetését egy catholicus birtokos alapította, de a népmá nap egytől egyig protestans, és ezen szempont továbbá meg nem magyarázza azt, hogy honnan veszik a jogot

Visszaemlékezések Münchenre.

II.

(Rövid kivonatok úfi jegyzeteimből.)

A régi Pinakotéka gyöngyeit tökéletesen jellemeztem, ha leírok néhányat a nevekől, miknek képviselői még az emlékezetben is oly diesteljek, mint voltak egykor koruk megbámulása nymbusai közt...

Nem egy nap — de hosszú idő tanulmánya szükségeltetik ama fenség s művészi felfogás elsajátításához, mely egy Raphael, Rubens, Tizián, Dávid, Lorian, Corregio, M. Angelo, Leonardo D. Vinci, Murillo, Van Dick, Veronese stb. képeiről igazólag hat lelkedre.

Egy azonban kétségbevonhatlan... Ha végig nézted e különböző iskolák remekműveit s megváltva a látottaktól keresed lelkedben az alapbenyomást, akarva sem lehet eltagadni a hatást, mely a vallási költészet felől árnyalja be képzelmedet.

Van valami a vádban, mely megrója Perugino s Fiesole alakjainak a tökéletes szépséggel szerző által felcserélt szegénylős bübáját s igaz, hogy Angelo némely képein látszik a habozás a „vallásos eszmény” és „a tulvitt érzélgési öröklődés” közt — de a mily undorral fordulunk el a modern szentkép-festők éretlen felfogás s túlcsapongásról tanuskodó egyöntetű s ugyszólván lenyűgöző Madonnáitól, ép oly meghatottság s megindulás vesz rajtunk erőt Raphael, David vagy Murillo képeinél... s bár sok természettudományi s bölcselmi kísérlet a positiv vallás eszményeinek költéséget kivihetlennék s jogosulatlanoknak találja a művészetben — mégis el kell ismernünk, hogy a kebel ihlett felfogása még ma is lelkesítheti a művészt azon irányban, melyet töle az alaki vallás megtagad...

Többet minek írjak a halhatatlanok eme csarnokáról??... hiszen minden kép mellett meg kellene állnunk élvezni s dicsérni a művész teremtő képzelmet, az alaki felfogás s finomság gyönyörű kivitelét...

A mi szépet, hőst, titokteljest — örömet, bánatot, lemondást, hűséget hallottál vagy olvasál valaha, mint átvonul agyadon néhány óra alatt... mert ezen alakok beszélnek, büvölnek s magukkal ragadnak...

Eszedbe jutnak Scudo, Byron, Tasso, s az Ossian legszebb helyei... Hallod e Pythonissák kobzait zengeni... Látod Semiramist, Máb királynét, Penelopét s az ó testamentomi nőket... Átálmódod a költészetet és valót egész a keresztire feszítés magasztos fájdalomig...

De térjünk a legújabb kor szülöttei közé, hol nagyobb tere lehetne a kritikának, de a hol mi laikusok csakugy bámulunk mint előbb...

Az új Pinakotéka kizárólag a 19-ik század festészetét foglalja magában s csak 1853-ban lett megnyitva a közönségnek, midőn ugyanis Nilson befejezte a Kaubach-féle carton kivitelét

Itt már a genre tájképek, az imponans harci képek s az I. Lajost örökítő emlékfestmények játszanak nagy szerepet.

A szenttérténelmi képek között még bevégtetlenül is elragadó a düsseldorfi Schorn „Vízözön”-e, melynek eszménye imponál sok hasonló felfogásu képnek.

Megható látni a kétségbeeséssel küzdők elkeseredését, a mint iszonyu dühvel boszulják meg a főpapok tehetlen bálványait...

Az elkorcsosult anyák szívében felcsillámlik egy sugara a gyermekek iránti szeretetnek; a fősvények vonaglanak kapzsi kinjokban; a gonoszok megilletődnek... a kéjenczek reszketnek...

TÁRCZA.

I.

Mint fáj e szívnek...

Mint fáj e szívnek omló könyved
Mint fáj e szívnek néma kinod!
És óh hozzá e sok keservet
Mind értem csakis értem bírod!

S egy vigasz szót nem tud találni
Oly néma most ez az ajak —
Ah kedvesem a kis patak zug,
De a mély tenger hallgatag!

II.

Mi volna nélkülöd az élet?..

Mi volna nélkülöd az élet?
Sivár kietlen zordon éj!
Szivemet tépnék szét a rémek,
Hol annyi vágy, hol annyi kéj!

Mi volna nélkülöd az élet?
Bu, gyötrellem, örök pokol!
Nézd, nézd az Istent a keresztfán,
Ah minő hosszan haldokol!!

Gercselyi Aurél.

a catholicus
a nép cath
ninos, mer
zásából ta
En t
szempont
művelő
mely a n
telesség
kezetek va
sítésére, es
gáinak pap
egy aposto
nem lehet
a tanítás
koroljon.

Hallo
az állam
ségep az
tehát az é
vőre, de n
tek által
intézetek
állam de

Ez a
Ugya
volt közv
liuna, mi
a püspök
zük meg
nek, de
nagy terj
id-jén a
nem kizár
zajok has
pedig a tu

Ebbe
miszerint
sok vagy
által a p
iskolák s
zeti jelleg
annak mi

Ezt
ugyan tag
na, hogy
óta alapít
tanításete
De szerint
mert nincs
ugyanis a
volt, és sz
zel most

Az
isteni har
Fáj
Kau
sá"-t sam
A fé
proféta,
angyala,
anyak s
szomorú
lásnak..

Ez
nek 18 lé
nagyságu

A c
Adam Al
tegodio
ostrom

A b
replő tört
az ostrom
dekfesztő

Egy
az új Pio
melyben
mannak

A z
gyei, H
a felkelő
az oym
egyarant
nak...

I.
meg e fal
vészekke
tait tette

Maj
a mult sz
majd egy
Ugy

a catholicus papok igazgatni azon iskolát ahol a nép catholicus ugyan, de az iskola al pitva nincs, mert csak a gyermekek szülőinek adózásiából tartatik fenn.

En tehát véleményem szerint a helyesebb szempontokra állók, arra t. i. miszerint a művelődés, közvagyon, a tanítás mely a művelődéshez vezet közközelekedés, eszerint az állam és nem a felekezetek vannak hivatva ezen kötelesség teljesítésére, eszerint tehát és semmiféle vallás szolgáinak papjainak egy józanul, annál inkább egy apostoli hatalommal igazgatott államban nem lehet és nem szabad megengedni hogy az a tanítás rendszerébe elhatározó befolyást gyakoroljon.

Hallom az ellenvetést hogy akkor midőn az állam a tanításról nem gondoskodott, szükségkép az egyháznak kellett ezt tennie, hogy tehát az én okoskodásom áll a jelenre s a jövőre, de nem áll a multra nézve, a felekezetek által alapított, tehát a mult időben alapított intézetek a multhoz tartoznak s így nem az állam de a felekezetek rendelkezése alá esnek. Ez azonban nem áll.

Ugyanis midőn még a tudomány nem volt közvagyon de a papok titka és monopoliája, mi ezeiből adományoztak fejedelmeknek a püspököknek, — még pedig jól jegyezzük meg nem a catholicus püspököknek, de a püspököknek, — nagy értékű nagy terjedelmű birtokokat? azért hogy harc idején a hazát megvédeni segítsenek, és ezt nem kizárólag de csak úgy, mint a többi hozzájuk hasonló nagy birtokosok, béke idején pedig a tudományt a közművelődést terjesszék.

Ebből tehát eleve az tisztán következik, miszerint mind azon, akár a püspökök akár mások vagy magok a királyok vagyis az állam által a protestantismus keletkezéig alapított iskolák s tanintézetek általános és nem felekezeti jellegűek, már akkor az egész állam s annak minden lakosa catholicus volt.

Ezt a legnagyobb ultramontan sem fogja ugyan tagadhatni, de azután azt mondaná utána, hogy eszerint a protestantismus keletkezése óta alapított catholicus és protestans iskolák és tanintézetek kétszínűen felekezeti jellegűek de szerintem ez sem áll! Nem áll pedig azért mert nincs paritás a két felekezet közt. Mig ugyanis az egyik felekezet vallása az uralkodó volt, és szolgálai kezében dus vagyon volt, s ez zel most már nyakra főre törekedett taníté-

zeteket állítani fel, hogy a maga felekezetét műveltségben részesítse s így emelje, s a másiktól azt elvonja tehát azt elnyomja, és tette ezt oly dus vagyonok jövedelmeiből, melyek nem egy felekezet, hanem a haza összes polgárainak művelésére voltak nekik adományozva, addig a másik felekezet polgárai saját erejükből tartották és tartják mai napig papjaikat is, saját megfeszített erejükből alapíták iskoláikat s tanintézeteiket, szóval azon tanintézeteket, melyek a nemzet vagyonából alapítottak, mai napig is csak az egyik felekezet bírja, a másik pedig azokat, a melyeket öneréből állított fel, még mai napon is öneréből tartja fenn és javítja a haladó kor igényeihez képest.

(Végo köv.)

Matolay Viktor.

Tárogató.

(Heiyi, megyei s vidéki ujdonságok)

(!) **Ma egy hete** tartá meg bűvészi előadásait, a már hetek előtt magát lepedő nagyságu falragaszokon hirdető Méhay tanár Párisból. A harangurozás ez előttünk még szokatlan neme megtette hatását; mert a terem csaknem zsufolásig megtelt. Ami a tanár ur művészetét illeti az éppen olyan korlátolt körben forog mint akármely más ilyen szabásu bűvésze. Valami meglepő ujdonságot egyáltalában nem láttunk tőle, csupán az eddigieket más módon feltalálva, azonban a szemfényvesztés sokszor igazán bámulatos gyorsaságával. A sokat ígérő programból alig mutatott egy kettőt, különösen azokból semmit, melyek nagy betűk és meséseu hangzó frázisokba öltöztetve, a közönséget előre is kíváncsivá tették, hanem annál többet beszélt bizonyos francia-német keverékkel, ezzel, valamint holmi ezukor és zászlócskák szétoztogatásával töltve be az előadás ily módon hoszura nyújtott hézagait, más napra ígervén a színpad fölötti százsoros szállingolását, mely színén nagy közönséget csábított össze. A tisztelt tanár ur azonban itt már csepűevő komédiásnak tüneté fel magát, amenyiben egyrészt a már előadottakat ismétlé, mig a levegőbeni szállingolását fotografáinak feldobálásával hajtotta végre a rászédett közönség méltó indignációjára.

(!) **Egy fiatal** kisasszony, ki a magyar német és francia nyelveket tökéletesen érti és beszéli, szabad idejében azok bármelyikének betanítására ajánlkozik. A nyelveken kívül a zongorázásban is képes alapos oktatás adni. Bővebb felvilágosítást nyujt Löwy A. könyvkereskedése.

(!) **Felvidéki** tudósítónk értesít, miszerint az ottani hegységek már nagyobbára hóval vannak elboritva.

Vidéki hírek. Mariássy János ezredes és honvéd kerületi parancsnok egy hadbíróval mult pénteken tartotta meg Ungvárt az ifju Dobránszky megveretése miatt elrendelt vizsgálatot. — Az ungvári „szont Bazil” társulat első elnökének Neclrebeczky Sándor orsz. képviselő választatott meg. Eddig az egylet élén Dobránszky Adolf állott, minek folytán a hazafias párt magát távol tartotta tőle. — A csokonai szobor lelépezése Debreczenben f. hó 11-kén kedvező idő mellett, roppant közönség jelenlétében ment véghez. — A alföldön a szüret már jobbra bevégeztetett, az eredmény ugy mennyiség mint minőségileg mindenütt kedvezőtlen.

(!) **A szüretet** ha nem is általánosan, de már megkezdtek városunkban. Részünkről azt tartjuk: hogy kár még sietni vele, miután a melegebbre változott időjárás még sokat javíthat a termés minőségén, bár a hegyalja hirnevéhez méltó borra ez idén kilátás éppen nem mutatkozik. Hallottunk már boreladásokról is hordóját 20—22 forintjával, mely ár a szállómunkáltatás költségeinek arányához csekély ugyan, de a remélt minőséghez képest alacsonyának sem mondható. Általában az ideitermés ára mint a jelek mutatják 15—25 ft, közt fog ingadozni.

(!) **Mult számunkban** téves értesülés nyomán irtuk. Tisza Lajos közlekedési miniszternek városunkba érkezését; mert a miniszterelnök utitársa Ivánka Imre volt. Így utaztatta e napokban az „Ellenőr Kerkápolyt Terbesre, mig később kisült: hogy a pénzügyminiszter csak Gödöllőre tett kirándulást.

Az első folyamodásu kir. törvényszékek mellé szervezett királyi ügyészi állomások betöltésére vonatkozó igazságügyminiszteri feltéjesztés a legfelsőbb elhatározással ellátva már visszaérkezett az igazságügyi miniszterhez, összesen 53 királyi ügyész nevezetett ki.

KOLENER JÓZSEF,
kiadórtárs.

IFJ. FARKAS LAJOS,
szerkesztőtárs.

BORÚTH ELEMÉR,
felelős szerkesztő és kiadórtulajdonos.

Az ár emelkedik... nincs menekvés az isteni harag elől...

Fájó — mégis jutalmazó benyomás!... Kaulbach „Jeruzsálem pusztulásá”-t sem fogja elfeledni, ki azt egyszer látta.

A felhők közt gloriában megjelenő négy próféta, a titkos jelenések lángoló kardu 7 anyala, Titus vad hordái, a csecsemőket evő anyák s a rabságba hurezolt megtört szüzek szomorú képét nyujtják a rettenetes rombolásnak...

Ez egyik remeke az ujjabkori festészetnek 18 láb magas, 21 láb széles. Alakjai életnagyságúak.

A csataképek közül kitűnnek a nördlingi Adam Albrecht „Custozsai csatája Montegodio” mellett s a „Düppeli sánczok ostroma”, nemkülönbén a „Novarai csata”.

A hadi tervek eklatans eléállításá, a szereplő történelmi egyének érdekes csoportozata az ostrom s támadások modozatai valóban érdekfeszítők...

Egyik értékes s gyönyörű terméké képezi az új Pinakotékának a „Rottmann-Saal” melyben az egykori udvari festészeknek, Rottmannnak 23 görögthoni tájképe van kiállitva...

Az eleusisi szentut, Sparta hegyei, Hebe hegykoszoruktól átölelt romjai; a felkelő naptól megaranyozott Epidaurus; az olympusi völgy és párosi tengerpart egyaránt kedves s tartós benyomást gyakorolnak...

I. Lajos emlékét Kaulbach örökíté meg e falak közt, ki az említett fejedelem művészekkel érintkezésének legszebb mozzanatait tette vászonra...

Majd a szobrászok közt látjuk őt majd a mult századok plastikai s festői emlékei közt, majd egy művészi ünnepélyen megkoronázva. Ugyanezen teremben vannak Kaulbach

allegorikus alakjai a műipar, fresko üveg-s porcellán festészet köréből.

Említést érdemel Hess Péter 40 festménye a görög szabadságharczából, mely eszmék a Hofgarten falain Nilson által vannak eléállitva...

Alapos stúdiumról tanuskodnak Stielcz arczképei is. E teremben találtam Schrotzberg től Erzsébet királynőnk sikerült képét is.

De elég a részletekből!... Itt is ott is egy meglepő mozzanat s hogy végére érjünk, igen-igen sok tárczát kellene teleírunk, pedig ehhez a szerkesztőnek is van ám hozzá szólása!

Annyit mégis megjegyzek, hogy a nap melyet valaki a Pinakotékák falai közt eltölt mindig drága s hiven őrzött emléke lesz multjának....

Mennyi elragadó s felejthetetlen benyomástól gazdagodik belvilágunk? A szépnek mennyi új fogalmától feszül agyunk??

Pedig mindez csak felületes áttekintés! Hiszen vannak képek miknek részletei hetekig is nyujtanának érdekes szemlélni valót!

De a mit az idő megtagad — kipótolja a jó akarat, mely néhány óra szellemus élvezetéből is tud egy értékes nefelejtset fűzni a kedves emlékek koszorujába.

Ruzsicska Kálmán.

Szappan buborékok.

Eresztgeti: G. A.

III.

Egy amerikai civódásba jutott egy angol, s ennek vége pistoly párbaj lett, ugy azonban, hogy mindegyik csak egy egy lövéssel birjon. A sois, mely az elsőség felett döntött,

kedvező volt az angolra nézve, de ő elhibázta ellenfelét. Midőn erre az amerikai a pistolyt fölemelé célzás végett, rá kiált gyorsan az angol: „Halt! én megveszem öntől a lövést!” Bámulva ugyan e szokatlan ajánlat miatt, de még sem bosszankodva a felett, kérde az amerikai „mennyiért?” „Ötszáz font sterlingért!” „Hogyan?” kiált az amerikai „En biztos vagyok lövésemben, és ön oly kevésre becsüli azt?” „Ön pedig engem igen magasra taxál, no de adok önnek 1000 font sterlinget.” „Elfogadtatik” szolt a yanke, s a párbajnak vége szakadt.

IV.

Az angol mint medve.

Londonban ez előtt pár évvel gyakran adták elő a „Vadász” című operát. Egy jelenetben egy vadásznak angol divat szerint, egy medvével boxiroznia kellett; a vadász legyőzi a medvét, győzelemittasan ráül s énekel egy bravour-áriát. Egy fiatal szenvedélyes boxirozó angol nem tűrhette, hogy a medve mindig legyőzessék, egy napon tehát a színházi öltöző terembe csuszott, s rábirta pénzzel a statisztát, hogy a szerepét mára átengedje, felhuzta a medvébört, s kellő időben a színpad a czamogott. A vadász, ki erről mit sem tudott, mint rendesen földre akarta csapni őt, de hogy elbámult, midőn benne egy sokkal gyakorlottabb boxirozóra ismert, mint őnmaga volt, s attól földre is terítettett. A medve nem volt ez zel megelégedve, rá ült a legyőzött vadászra, mint ez különben ő rá, és egy a színházat összeomlással fenyegető kaczaj közt lehető kellemmel élénklé a bravour-áriát.

Szepesi-kárpáti növény-kivonat

Fáykiss szepes-kárpáti járás kerületi orvostudortól,
mell- és tüdőbajokban szenvedők számára.

Ezen, az e célra legszorgosabban gyűjtött s kiválóan alkalmas szepesi kárpáti virányok növényeiből készített szer legjobb hatással van a hurut rekedtség, a nyelő és lélegző szervek könnyű catarrhalis izgalma, astmatikus köhögési rohamok, szűkmellűség, oldalnyílások, üdült tüdőhurut ellen, egy a gyengítő izzadásban sinylődő tüdővészre nézve, sőt a tápeljárás nedvtömegénél előforduló betegségeknel, végre gyomor- és általános test elgyengülésnél.

Hasonló gyógyerejűnek bizonyult be a **szepes-kárpáti növény-thea és a szepes-kárpáti növény-labdacsok** (bonbonok) — ugyan dr. Fáykiss-től.

1 üveg kivonat, használati utasítással — — 75 kr.
 1 csomag thea — — — — 25 kr.
 1 doboz labdacs (bonbon) használati utasítással 35 kr.

Fáykiss József gyógyszerésznél Késmárkon.

Ezen cikk kaphatók egyedül a fő raktárban: **Reichardt testvérek** kereskedő uraknál S. A. Ujhelyben. 1-25

Mély tisztelettel alulirott, van szerencsém a nagyérdemű t. cz. közönségnek tudomására hozni, miszerint most ujonnan nyitott, s nagyban felszerelt

b ú t o r - r a k t á r a m:

melyben kész behuzott, s behuzatlan garniturok, sifonok, ágyak, asztalok, mosdó-szekrények, credenczek, — s különféle eszteregályos műtárgyak a legjutányosabb áron kaphatók.

Azonkívül mindennemű óeska bútor, helyben és vidéken — kijavítás, el- vagy becserelés végett elvállaltatik.

Ezeket, valamint minden e nembe vágó műtárgyakat a legnagyobb izlésteljes választékban pontos kiszolgálat mellett ajánlja a t. cz. közön ég kegyes pártolásába.

Schwarz Ignác,

kárpitos és szattlermester.

9-10

Raktáram helyisége: kis-piac utca Cseh-féle ház.

Reichardt testvérek

s. a. ujhelyi vegyeskereskedő cég ajánlja a nagyérdemű közönségnek, bizományban lévő:

- 1) Boroszlói Meyer G. A. W. világhírű **fehér mellszörpöt**, mely mindennemű idült köhögések, mellfájások, náthaláz, elévült rekedtség, torokbántalmak s tüdő elnyálkásodás ellen világszerte a legkielégítőbb sikerrel használtatik.
- 2) A híres **pagliano-féle szörpöt** (Pagliano florenci tanártól).
- 3) Dr. Pearce Eedw **gyomorszeszt** mindenféle gyomorbetegségekre, étvágyhiány, gyomorgörcs és fájás ellen.
- 4) Török József **fogszivarkáit**.
- 5) Kröczer Agoston **giliszta-cokoládéját**
- 6) Gruber macaar-olaj haj kenőcsét.
- 7) **Erősítő italt (Mixture stomachohepatka)**, mely a meghűtések ellen, valamint a lábadozóknál kitünően jó batást gyakorol.
- 8) A **kassai műmalom** lisztkészítményeinek raktárát, hol eme készítmények a folyó árjegyzék szerint, vitelbér számítás nélkül, a legnagyobb mennyiségben bármikor feltalálhatók. ezen kívül
- 9) Mindenféle **fűszer-, norinbergi-, dísz-, porcellán-, s köedény árut**, melyek fennirt kereskedőcégnél, a legjutányosabb árak mellett kaphatók.
- 10) **Szállítmányi és bizományi üzletét.**

Eladó szöllő.

A zemplénmegyei kis-toronyai hegyen — délnek fekvő 20-25 kapás kiterjedésű s rendes mivelés alatt lévő — gróf Török-féle szöllő, az ez évi termésével együtt, — szabad kézből eladó.

Venni szándékozóknak — az eladási feltételekről — alulirott megbizottnál — S. a. Ujhelyben értesülhetnek.

2-2

Barna Bertalan.

Hirdetmény.

Sáros nagy és kis Patak városában a szabad verseny útján gyakorlandó húsmelési jog 1872-ik évről három évre vállalkozás mellett S. nagy-Patak városa házánaál folyó év nov hó 15-én reggeli 9 órakor ki fog adatni, a vállalkozni kívánók a feltételeket addig is alulirott jegyzőnél megtekinthetik.

S. patak, 1871. okt. 10.

SOMOSSY IMRE,

S. patak városok közb. jegyzője.

2-3

Nyomatott Weiser Mór gyorsajtóján, S. a. Ujhelyben 1871.

Arverési hirdetmény.

Zemplénmegye törvényszéke mint telekkönyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy Reichvaltsky András o-liszikai lakos felperesnek 680 frt s jár. követelése kielégítése végett, a Neuman Moses és neje Schweiger Hani o-liszikai lakos alperesek tulajdonát képező o-liszikai 206. 891. 892. 474-ik és B. Olaszi 102-ik sz. t. jvkékben felvett s tartozékaival együtt 7992 forint becsértékű ingatlanok 1871. évi okt. hó 30-ik napján d. e. 9 órakor mint első 1871. évi nov. hó 30-ik napján d. e. 9 órakor mint második arverési határidőben O-Liszikaváros s innen folytatólag B-Olaszi községe házánaál a legtöbbet ígérőnek bírói arverés útján eladatni fog, miről a venni szándékozóknak azzal értesítettnek, hogy az arverés az első határidőben csak becsáron felül, a másodikban becsáron alul is megtartatik, hogy bánatpénzül a becsár 10 % a teendő le, s hogy a többi arverési feltételek a telekkönyvi irodában s a végrehajtással megbízott pataki ker. szolgabíróságnál megtekinthetők.

Felszólíttatnak továbbá ezen telekkönyvi hatóság székhelyén nem lakó hitelezők, miszerint a vételár felosztásának alkalmával leendő képviseltetésük végett a hatóság székhelyén megbízottat rendeljenek, s annak nevét s lakását az eladásig jelentsék be, mivel ellenkező esetben a hivatalból kinevezett gondnok Hlavathy János s. a. ujhelyi lakos h. ügyvéd által fognak képviseltetni; felszólíttatnak végül a kik a lefoglalt javak iránt tulajdoni vagy más igényt avagy elsőbbségi jogot érvényesíthetnek, hogy igényeiket ezen hirdetmény közzétételének utolsó napjától számítandó 15 nap alatt nyujtsák be, mivel különben azok a végrehajtás folyamatán nem gátolván egyedül a vételár teljeslegére fognak utasíttatni.

Kelt Zemplénmegye törvényszékének mint telekkönyvi hatóságnak Sátoralja-Ujhelyt 1871. évi aug. hó 26-ik napján tartott tanácsüléséből.

Spillenberg Gábor,

törvényszéki elnök.

3-3

Értesítés.

A kistoronyai szőlő birtokosok egyesületi választmányának, S. a. Ujhelyben októberhó 3-án tartott ülésében hozott határozatához képest; értesítetik az érdekelt vidéki szőlő-birtokosság: miszerint a kistoronyai szőlő-hegyen, a szüretelés kezdetének határidejéül folyó évi októberhó 22. napja tüzetett ki, — és a szőlő birtokosok rendes évi közgyűlése, a szokott helyen, k. Toronyán az urasági udvarban folyó évi október hó 29-én d. u. 2 órakor fog megtartatni.

Kelt S. a. Ujhelyt, 1871. október 3-án.

GÖRGEY GYULA,

egyesületi jegyző.

2-2

Sertes eladás.

Piliszy Ferdinand K. rozvági birtokán 42 darab válogatott, tenyésztésre alkalmas fiatal kocza és 4 darab kan eladó. A venni szándékozóknak akár személyesen, akár levél útján értekezhetnek a tulajdonossal. K. Rozvagy, u. p. Helmeccz.

1-1

Eldőze
 Egy évre
 Félévre
 Negyedév
 Elnökök
 Valamint
 Lemény a
 séghez S.
 bérmentv.
 Kézirat
 nak vissz
 Nyilt t
 sor 10 kr

43-

Te
 Buza } bá
 " }
 " }
 Arpa malé }
 " } 2-od
 Zab }
 Kukoricza }
 Bab }
 Káposzt. }

Sz
 B.
 Lis
 Sá

X A m

Ahol
 dani — ot
 mert hisz
 tegyünk e
 a multból
 kissé a jöv
 Ki az
 megyei kö
 lemmele k
 találhatá,
 igen csek
 megyei pu
 dig nem
 megyénk
 gással, me
 elől a bef
 sőt ellenk
 megyénk
 sában kel
 Nyit
 által is
 megyéink
 sokáig sz
 be kell is
 aránylag
 rehatni a

Ha a
 olvasva,
 nagyszer
 lelki szen
 fűi öröm
 ezen átal
 delmek be
 válóan t
 hogy meg
 üdvös áta
 leg mélt
 Innen va